

uit het veld

Drinkende zandhagedissen in het Bergherbos

De extreme droogte van dit voorjaar leidde niet alleen tot het voortijdig stilvallen van de amfibieëntrek in de laatste week van maart, maar ook tot zeldzame waarnemingen van andere dorstige dieren. Ineke Schaars observeert elk jaar zandhagedissen in het Bergherbos. Al eerder kon ze zo waardevolle waarnemingen doen aan het paargedrag en partnerkeuze van deze soort. Hieronder beschrijft ze haar waarnemingen van dit voorjaar.

Dit jaar zag ik de zandhagedissen voor het eerst op 11 maart. Op de ochtend van 23 maart ging ik weer op zandhagedissen"jacht". Sinds ze weer wakker zijn in ons Bergherbos had het nog helemaal niet geregend, het was al lang zeer droog. Op die ochtend zag ik dat de zandhagedissen probeerden de dauw van de blaadjes en grassprietjes te likken, ze hadden duidelijk dorst. Ik had dat nog nooit gezien, wat bijzonder! Zo vroeg in het jaar zijn er natuurlijk ook nog niet veel sappige insecten, dus er is niet veel vocht voor ze te vinden. Aan het gedrag kon je zien dat de dieren echt op zoek waren naar water.

Een dag later, op 24 maart, ben ik terug gegaan en heb ze lange tijd gevolgd en ik heb toen deze foto's kunnen maken, geholpen door een drupje water dat ik nu bij me had. Wat een prachtig gezicht was dat: ze lieten niets achter van de aangeboden druppeltjes water. Hun tong is bijna net zo lang als hun hoofd, en na het drinken likten ze hun hele snuit schoon, daarna gingen ze weer liggen zonnen. Een bevoorrecht mens ben ik, dat ik zulke mooie momenten mag zien in de natuur!

Ineke Schaars

(Foto's: Ineke Schaars)

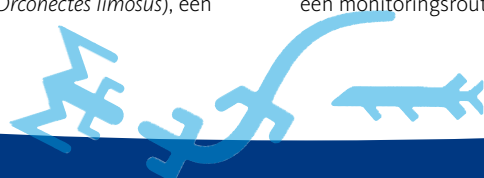
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft predeert dril bruine kikker

Op 22 maart fietsten wij, onderweg om ringslangen te monitoren, door de prachtige Krimpenerwaard. Halverwege maakten we een tussenstop bij de Berkenwoudse driehoek, een natuurgebied van het Zuid-Hollands-Landschap. Al snel vonden wij in een glasheldere sloot parende bruine kikkers (*Rana temporaria*). Er waren op dat moment al flink wat klompen dril gelegd. Het licht was goed, dus ideale omstandigheden om wat mooie plaatjes te schieten.

Tijdens het fotograferen zagen wij dat een kreeftachtige zich, dwars door het vers gelegde dril, een weg naar boven baande. Het bleek een gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (*Orconectes limosus*), één

van de exotische kreeftensoorten die in het westen van Nederland steeds talrijker lijken te worden. De gevlekte Amerikaanse rivierkreeft is in Nederland de meest wijdverspreide van de acht (!) soorten exotische rivierkreeften.

De kreeft die wij zagen maakte met zijn scharen grijpbewegingen in het dril en at er van. Een beter voorbeeld van directe predatie kan je niet krijgen. Deze waarneming is, voor zover we hebben kunnen achterhalen, de eerste in zijn soort in Nederland. Het is overigens voor ons niet de eerste keer dat we predatie op amfibieën door exotische rivierkreeften constateerden. Vorig jaar ving we tijdens een monitoringsroute in polder Blokweer (Alblasserwaard) een

rivierkreeft spec. met twee larven van de kleine watersalamander in één van z'n scharen.

Diverse onderzoeken suggereren de (lokale) afname van amfibieën als gevolg van de introductie of een toename van exotische rivierkreeften. Zo beschrijven Rodríguez *et al.* (2003) de effecten van de introductie van de rode Amerikaanse rivierkreeft (*Procambarus clarkii*) in het Chozasmeer in Noordwest-Spanje. Vóór de introductie (in 1996) kwamen vier amfibieënsoorten in het meer, waaronder de zeldzame Spaanse ribbensalamander (*Pleurodeles waltl*). In 2003, slechts 7 jaar na de introductie van de exoot, waren drie amfibieënsoorten verdwenen en kwam de Spaanse ribbensalamander nog op slechts enkele plaatsen in het meer voor. Het is onduidelijk of de rode Amerikaanse rivierkreeft de amfibieën direct heeft gepreedeerd, of dat indirect het vrijwel verdwijnen van de onderwaterflora en het vertroebelen van het water heeft geleid tot de achteruitgang. Duidelijk is dat de introductie van de exotische kreeft hier heeft geleid tot desastreuze gevolgen voor de biodiversiteit.

Alhoewel het in deze case om een andere soort rivierkreeft gaat en de introductie in een andere omgeving plaats vond, is de strekking van het verhaal helder: exotische zoetwaterkreeften kunnen een negatief effect hebben op onze inheemse flora en fauna. Het is daarom goed om de ontwikkelingen nauwgezet te volgen en indien wenselijk in te grijpen.

Adri Clements & Richard Slagboom

Beschadigde ruggen

Paddenwerkgroep Amerongen zet jaarlijks duizenden padden over (zie www.padden.nu). Dit jaar troffen ze in de emmers langs hun traject padden met beschadigde ruggen aan; zie de foto's. Het zijn voornamelijk mannetjes, maar incidenteel ook een vrouwtje. RAVON heeft de ontvangen foto's bestudeerd en voorgelegd aan het DWHC. Het lijkt eerder een traumatische beschadiging van de huid dan een ziekte. De padden met deze verwonding zijn wel extra gevoelig voor

vliegenmaden en schimmels. De oorzaak van de verwonding is nog niet achterhaald. Heeft u een idee wat dit veroorzaakt kan hebben, of heeft u dezelfde verwondingen ooit waargenomen, geef dit dan door aan k.joosten@ravon.nl.

Kris Joosten

(Foto's: Anita van der Wal en Marita Flikkema)

